

Beeldvorming en het Binnenhof
door S. Oudhoff

eerste editie: 12 mei 2019

ISBN 9789402193190
© S. Oudhoff

*To see what is in front of one's nose
needs a constant struggle.*

— George Orwell

Politiek

Dit stuk begint met wat politieke beeldvorming, de oude links-rechts distinctie en de overlap tussen die twee. Daarna sluit ik dit stuk af, met een nieuwe tweede distinctie voor kiezers (ontevreden-tevreden) en politieke partijen (revolutionair-evolutionair).

Het is alweer even geleden dat ik voor het eerst iets over politiek hoorde, maar toch weet ik nog dat het links-rechts onderscheid een van de eerste dingen was die ik oppikte.

Waar het innemen van de positie van de ander kan bijdragen aan het begrip voor de ander, zouden we misschien kunnen beginnen door een kleine poging te doen om ons in te leven in de wereld van de politicus. Je doet mee aan de verkiezingen. Na het nodige voorwerk, moet je campagne gaan voeren. Dat betekent dat je de indruk moet gaan wekken, dat jij het bent die gaat zorgen voor verbetering.

Het toneelstuk begint, en indien succesvol, verwacht men ook echt dat je wat gaat doen. Terwijl je, waar ze alleen op je stemmen als ze je nodig hebben, eigenlijk die positie zou willen behouden voor de volgende verkiezingen, moet je dus ook nog wat doen om de boel draaiende te houden.

Als je, na het dossierwerk, het probleem ook daadwerkelijk oplost, breng je dus eigenlijk de levensader van je eigen (partij) in gevaar. Het is een stuk makkelijker, als je het probleem gewoon instant houdt. Je verandert allicht iets, en dan schuif je (het dossier) na een tijdje gewoon weer door. Dat kan ook gewoon, als men niet door heeft waar je eigenlijk mee bezig bent (geweest).

Misschien schuif je wel door naar een baantje buiten de politiek. Het blijkt zo te zijn, dat je vanuit sommige partijen nog een *leuke* volgende carrière kunt maken.

Stel je de chaos eens voor die bij partijen zou ontstaan, als de grote problemen ineens zouden worden opgelost. Dan zouden ze zich dus helemaal moeten gaan verdiepen in de nieuwe gang van zaken,

terwijl de oude gang van zaken zo bekend was. De revolutie komt natuurlijk niet van de gevestigde orde.

In het ergste geval is iemand zo verbonden aan een kwestie, dat diegene na het beslechten van die kwestie gewoon wordt gedumpt. Men ziet het niet als een bewijs van goede kwaliteit en intentie, maar als een mooie gelegenheid om te gaan kijken naar wat anders. Denk eens aan Winston Churchill, die, nadat hij samen met de andere geallieerden de Tweede Wereldoorlog won, thuis toch de verkiezingen verloor van *Labour*, in de persoon van Clement Attlee. Naast het gegeven dat hij misschien niet de sterkste campagne voerde, werd hij zo vereenzelvigd met die (reeds gestreden) oorlog, dat een doorslaggevende groep koos voor wat anders.¹

Hoe straal je betrouwbaarheid uit; en hoe wek je het idee dat je gewoon bent, terwijl je ook laat zien dat je heel geschikt bent? Hoe combineer je weloverwogen met daadkrachtig, en daadkrachtig met sympathiek? Je moet over aardig wat retorische vaardigheden beschikken. Je moet de basis beheersen, en hebt misschien ook wel een zekere eigenheid nodig, om op te vallen. Je moet altijd proberen zoveel mogelijk afstand te houden van de problemen. Niet ontkennen, dan denken ze juist dat je het hebt gedaan. Niet bekennen, misschien weten ze helemaal niet wat je hebt geflikt. Niet onderkennen, dan denken ze dat het allemaal wel meevalt.

Daarbij moet je constant bewust zijn, van het beeld dat ontstaat. We kennen het theater in de Tweede Kamer. Parlementaire instrumenten worden zonder schroom bot geslagen: alles voor de bühne. Neem de Kamervraag.

Piet de Jong kon het zich nog herinneren:

In mijn tijd stond de hele tent nog op z'n kop als er een schriftelijke vraag werd gesteld.

Een paar jaar later overzag **Hans Wiegel** de gang van zaken, en zei naar verluidt:

Als een kamerlid iets wil weten, dan belt-ie het departement. Als een kamerlid in de krant wil komen, stelt-ie een Kamervraag.

En als politici dat vaak doen,² zorgt die profileringsdrang er misschien wel voor dat het speciale er een beetje vanaf gaat.

---

¹ Na een geslaagde campagne kwam er toch nog een tweede termijn, 1951-5.

² Hierover spreekt men geloof ik soms wel als *een tsunami aan Kamervragen*.

Iets soortgelijks gebeurt bij de motie van wantrouwen, waarover je heel speciaal zou kunnen doen, door, alleen na een (lang) onderzoek dat een groot schandaal aantoonst, zoiets in te dienen; terwijl je het ook (zoals Wilders) voor het debat alvast even kan doen.

Een wijziging van de grondwet daarentegen, zal misschien altijd wel speciaal blijven. Na verloop van tijd, blijkt hoe degelijk een systeem eigenlijk is. Sommige mensen spreken erover als *het systeem raakt uitgehold*.

Ethisch gezien, is politiek niet altijd even lekker, en niet iedereen heeft het daar even makkelijk mee. Zo sprak ik een keer met een oud-SPD'er, die, toen ik hem vroeg waarom hij was gestopt, vertelde dat hij was afgeknapt op de gang van zaken, waar hij zich dus niet in kon vinden. "Für Politik, muss man Schwein sein."

Veel mensen kunnen iets kwijt in het beroep dat ze kiezen, wat eraan bij kan dragen dat mensen soms zo ontzettend goed zijn in wat ze doen. Dit zien we terug in de zelf-selecterende werking van een functie, die ook optreedt in de politiek. Misschien kan ik het beste met een niet-politieke schets beginnen.

Stel je eens voor, dat we de uitvinding van de hakbijl hadden mogen aanschouwen. Ze lopen het bos in met hun hakbijlen, en beginnen allerhande bomen om te hakken. Al vrij snel komen ze erachter dat het beschikken over (meer dan) een beetje spierkracht, bepaald niet in de weg zit. Iemand die geschikt is, mag zich misschien wel gaan specialiseren. Competentie leidt vrij natuurlijk tot specialisatie.

Het kan zo zijn dat het bij de volgende generaties in bepaalde mate duidelijk is, wat het is, dat je geschikt maakt voor de functie. De aanschouwer aanschouwt, herkent wellicht iets, en kan zelfs het idee krijgen dat het misschien wel leuk zou zijn, om deze functie te gaan uitoefenen. Indien iemand het idee heeft, een bepaald iets te willen gaan worden, zal diegene waarschijnlijk beginnen door te kijken of het lukt om ook een beetje zo te doen. Eerst even kijken of het past, hoe het zit, en hoe het staat.

Toch kan het zo lopen, dat iemand die ergens helemaal geen talent voor heeft, toch voor datgene kiest. Iemand houdt er niet van om buiten te zijn, is tegen het omhakken van bomen, slaat nog geen deuk in een pakje boter, maar denkt toch: 'Hé, weet je wat ik ga doen?

Ik word houthakker.' Waarschijnlijk zal het al vrij snel problematisch worden, dat diegene eigenlijk helemaal niet geschikt is voor de functie. Het type houthakker blijft onaangetast, en dat is misschien³ eigenlijk wel vrij natuurlijk: het beeld van de houthakker is immers (grotendeels) tot stand gekomen, op basis van geschiktheid.

In de politiek gebeurt iets soortgelijks. Daar heb je echter geen houthakker, maar een politicus; die niet hoeft te kunnen omgaan met een hakbijl, maar wel met een parlementaire democratie; wat geen sterke fysiek, maar wel een sterk beeldvormend vermogen vereist.

Hoewel de voorbeelden die ik eerder gaf (de motie van wantrouwen en de Kamervraag) misschien ook wel een beetje voor de hand liggen,⁴ doet de politieke kant van zaken zich niet altijd op een aandringende en alarmerende manier aan het oog voor. Neem grote internationale sportevenementen.

Iedere politicus wil zo'n groot evenement wel binnenhalen. Dat is een mooie gelegenheid om de minima en politieke correctheid stuk te staan, ten behoeve van de prestige die het (blijkbaar toch) met zich meebrengt. Of nou ja, iedere politicus? Het gaat hier vooral om een bepaald type politicus. We kennen het fenomeen *een dictatuur heeft schone straten*.

Mussolini kreeg de Olympische Winterspelen en ook nog het Wereldkampioenschap voetbal. Alleen het WK voetbal van 1934 kon doorgaan, dat ook nog werd gewonnen door Italië. De Winterspelen van 1944 konden niet doorgaan. Zowel Nazi-Duitsland als bondgenoot Japan kregen de Olympische Zomer- en Winterspelen. In nazi-Duitsland konden ze wel doorgaan, in 1936. De Zomer- en Winterspelen van 1940, die plaats hadden moeten vinden in Japan konden niet doorgaan.

Bij de naoorlogse organisatie van deze evenementen kunnen misschien ook wel wat vraagtekens worden geplaatst; Joegoslavië, de

---

³ Omdat ik vrij vaak in misschiens spreek, is het misschien wel een nuttige vermelding, dat ik daarmee vrij vaak bedoel dat we dat mogen overwegen, verwachten, ik onder de veronderstelling ben dat dat zo is.

⁴ Net als het voeren van een vijandige campagne, of het uitspuwen van een spraakwaterval voor het spreekgestoelte; sommige mensen lijken zich daar echt even lekker te kunnen ontladen, en dat laat zich zien ook.

Sovjet-Unie, Argentinië (onder Videla), Spanje (onder Franco), en het lijkt er niet op dat er met die trend gebroken wordt.

In 2014 waren de Olympische Winterspelen in het Rusland van Poetin. In 2018 waren ze in Zuid-Korea, waar Kim Jong-un en Moon zo knus werden, dat ze, tot de schrik van hun sporters, besloten dat Noord- en Zuid-Korea wel teams konden gaan samenvoegen. In 2022 zijn ze in China; waar in 2008 al de Zomerspelen waren. Erdoğan dingt mee naar de Winterspelen van 2026; twintig jaar na Berlusconi.

Hoewel ze hun geld misschien ook hadden kunnen besteden aan de bestrijding van geweld, ongelijkheid, armoede, raciale spanningen en corruptie, werd het WK voetbal in 2010 georganiseerd in Zuid-Afrika, en in 2014 in Brazilië. Vier jaar later was het Rusland van Poetin aan de beurt.

Op dit moment worden de stadions uit de grond gestampt in Qatar. De accommodaties zijn zo smerig, dat de werknemers er ziek van worden. Dwangarbeid bij 50C°, loon en paspoort ingehouden, bedelen voor eten en drinkwater; zo komt naar voren uit een onderzoek van *The Guardian*. De 40-jarige Zachary Cox was aan het werk in Doha, toen het veiligheidsmechanisme hem in de steek liet: hersenletsel, gebroken nek, en dood verklaard in het ziekenhuis.

30 Nepalezen vluchten hun ambassade in. Jongens, hebben jullie je loon eigenlijk al wel gehad? Nee, maar we willen weg hier!

Er wordt wel gesproken over moderne slavernij.⁵ Volgens het ITUC kost de bouw ongeveer 12 levens per week. Als het zo doorgaat kost het naar schatting 4.000 levens; en dan hebben we het over de verwondingen die direct fataal blijken (terwijl we maar even zwijgen over de financiële perikelen).

Even mooi (weer) spelen, gaat hier niet tegen nultarief. Stadions worden, vaak onder mensonterende omstandigheden, uit de grond gestampt, zijn zo nutteloos dat ze daarna leeg staan, tot ze in elkaar zakken, wat vaak snel gebeurt, omdat de bouwkwaliteit vaak te lijden heeft onder de tijdsdruk.

Misschien mogen we wel concluderen, dat zo'n evenement niet voor iedereen even leuk is. Beeldvorming kan misschien wel ten koste gaan

---

⁵ Als ze maar vrij zijn om de enige optie die ze hebben, vrij te kiezen, mogen mensen natuurlijk gewoon worden uitgebuit.